

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/61329,Niemiecka-pamiatka-w-Archiwum-IPN.html>

Karta z albumu ze służby Augusta Gauera w okupowanej Polsce (między wrześniem 1939 r. i czerwcem 1940 r.); IPN BU 3562/3/0142

ARTYKUŁ

Niemiecka pamiątka w Archiwum IPN

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: MARIUSZ KWAŚNIAK 08.05.2020

12 kwietnia 2017 r. konsul generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Monachium Andrzej Osiak przekazał do zasobu archiwalnego IPN dwa albumy ze zdjęciami i sześć krótkich filmów z okresu II wojny światowej. Archiwalia te otrzymał od obywatela Niemiec Ulricha Gauera.

Według deklaracji darczyńcy większość fotografii została zrobiona przez jego dziadka, oficera Wehrmachtu, przebywającego na terenie okupowanej Polski od września 1939 r. do wiosny 1940 r.

Konsul generalny RP w Monachium Andrzej Osiak przekazał IPN dwa albumy zdjęć z okresu okupacji niemieckiej - własność Ulricha Gauera (na zdjęciu konsul wspólnie z dyrektorem Archiwum IPN Marzeną Kruk)

Wstępna analiza tych materiałów potwierdza słowa Gauera. Wszystko wskazuje na to, że jego dziadek był wysokiej rangi oficerem Wehrmachtu. Bardzo możliwe, że wchodził w skład Naczelnego Dowództwa Wojskowego „Wschód” (tzw. *Ober Ost*), którego siedziba – na mocy dekretu Adolfa Hitlera z 25 września 1939 r. – znajdowała się w Spale. Na fotografiach dziadek Gauera często pozuje w towarzystwie wojskowych notabli, z głównodowodzącym wojsk okupacyjnych w Polsce, gen. Johannesem Blaskowiczem, na czele.

Większość kolekcji stanowią zdjęcia wykonane w Spale i okolicach. Widzimy na nich codzienne życie okupowanego kraju, zniszczenia wojenne w miastach, miasteczkach i wsiach centralnej Polski, ludność cywilną próbującą wrócić do normalności po przejściu wojennej burzy. Przedstawiają również codzienną służbę żołnierzy Wehrmachtu w nowo podbitym

kraju.

Zdjęcia zostały zrobione w czasie kampanii wrześniowej, pierwszych miesięcy okupacji, a także zimą i wiosną 1940 r. Znikoma część fotografii ukazuje walki frontowe z jesieni 1939 r. Większość kolekcji stanowią zdjęcia wykonane w Spale i okolicach. Widzimy na nich codzienne życie okupowanego kraju, zniszczenia wojenne w miastach, miasteczkach i wsiach centralnej Polski, ludność cywilną próbującą wrócić do normalności po przejściu wojennej burzy. Przedstawiają również codzienną służbę żołnierzy Wehrmachtu w nowo zdobitym kraju. Brak jednak scen drastycznych: pacyfikacji wsi, masowych egzekucji, terroru, któremu była poddawana miejscowa ludność – wszystkiego, z czym kojarzy nam się okupacja niemiecka. Oprócz obrazów przedstawiających musztrę czy ćwiczenia strzeleckie mamy tu w większości fotografie z sielankowym obrazem codziennej służby niemieckich żołnierzy. Oglądając zarówno zdjęcia, jak i filmy, ma się wrażenie, że głównymi zajęciami żołnierzy w owym czasie były hippika, polowania, jazda na nartach, niekończące się biesiady czy wizyty w teatrze i kabarecie.

Karta z albumu ze służby Augusta Gauera w okupowanej Polsce (między wrześniem 1939 r. i czerwcem 1940 r.); IPN BU 3562/3/0040

Kolorowe zdjęcie wykonane podczas służby Augusta Gauera w okupowanej Polsce (Spała/okolice, targowisko?, prawdopodobnie wiosna 1940 r.); IPN BU 3562/2/0025

Osobną częścią kolekcji są filmy: sześć krótkich, 4-5-minutowych, i – co warto podkreślić – kolorowych filmów, tematycznie bardzo zbliżonych do fotografii zrobionych w Spale. Szczególną gratką dla badaczy historii ziemi łódzkiej będzie ten, na którym widzimy w pełnej krasie tzw. pałac carski. Nieistniejący już kompleks, wybudowany w 1885 r., był myśliwską rezydencją rosyjskich carów. W swej krótkiej historii gościł najznamienitsze koronowane głowy Europy przełomu wieków, z carami Aleksandrem III i Mikołajem II czy ostatnim cesarzem Niemiec Wilhelmem II na czele. Podczas II wojny światowej był siedzibą dowództwa wojskowego Generalnego Gubernatorstwa (*Militärbefehlshaber im Generalgouvernement*). Prawdopodobnie jest to jedyny kolorowy film, dzięki któremu możemy podziwiać ten budynek, doszczętnie zniszczony w 1945 r. przez żołdatów Armii Czerwonej.

Najbardziej wstrząsające spośród wszystkich 1385 fotografii są te, na których widzimy ciało mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, legendarnego ostatniego polskiego zagończyka. Nie wiemy, jak trafiły do kolekcji. Nie można jednak wykluczyć, że dziadek darczyńcy brał udział w obławie na „Hubala” i jego żołnierzy w kwietniu 1940 r. Trzeba pamiętać, że do dziś nie jest znane miejsce pochówku mjr. Dobrzańskiego.

Ciało mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, poległego 30 IV 1940 r. pod Anielinem w walce z Niemcami; IPN BU 3562/1

I choć podobne zdjęcia zwłok „Hubala” są już znane historykom, to pozyskane od pana Gauera archiwalia mogą nas przybliżyć do poznania prawdy o miejscu spoczynku doczesnych szczątków naszego bohatera.

Szczególną gratką dla badaczy historii ziemi łódzkiej będzie film, na którym widzimy w pełnej krasie tzw. pałac carski. Prawdopodobnie jest to jedyny kolorowy film, dzięki któremu możemy podziwiać ten budynek, doszczętnie zniszczony w 1945 r. przez Armię Czerwoną.

Dar Ulricha Gauera jest pierwszym przypadkiem, kiedy spadkobierca człowieka, który brał udział w okupacji ziem polskich w czasie II wojny światowej, przekazuje wojenne pamiątki po swoim przodku Instytutowi Pamięci Narodowej. Instytucji, której ustawowym zadaniem jest zachowanie pamięci o ogromie ofiar, strat i szkód poniesionych przez naród polski w latach II wojny światowej. Miejmy nadzieję, że powyższy przypadek, odpowiednio nagłośniony – również w mediach naszych zachodnich sąsiadów – spowoduje, że następni darczyńcy zza Odry zechcą podzielić się pamiątkami rodzinnymi związanymi z historią naszego kraju.

[Opisywane w tekście archiwalia znajdują się w zasobie Archiwum IPN jako *Kolekcja: August Gauer*, zewidencjonowana pod sygnaturą IPN BU 3562/1-11.]

Tekst pochodzi z Biuletynu IPN nr 5/2017

COFNIJ SIĘ